

ਡੀ. ਐੱਲ. ਐੱਡ. ਪ੍ਰੀਖਿਆ

ਵਿਸ਼ਾ ਕੋਡ : 201

ਵਿਸ਼ਾ : Cognition, Learning and the Socio-Cultural Context

ਸਮਾਂ- 2 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ: 30

- ਨੋਟ: (1) ਭਾਗ - (ੳ) ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।
(2) ਭਾਗ-(ਅ) ਦੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਭਾਗ - ੳ

1. (ੳ) ਸਿੱਖਣਾ ਕੀ ਹੈ ? ਸਿੱਖਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕਿਉਂ ਹੈ ?
(ਅ) ਵਿਵਹਾਰਵਾਦ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ?
(ੲ) ਭੁੱਲਣ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਣਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਵਿਧੀਆਂ ਦੱਸੋ ?
(ਸ) ਆਤਮ ਕੇਂਦਰਤਾ ਦਾ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ ।
(ਹ) ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਉੱਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ?
(ਕ) ਸਵੈ ਅਤੇ ਅਹੰਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਚਾਰ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ । (2×5=10)

ਭਾਗ - ਅ

2. ਸੂਝ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਸਹਿਤ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। (5)
ਜਾਂ
ਵਿਵਹਾਰਵਾਦ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। (1+4=5)
3. ਵਾਇਗੋਤਸਕੀ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ (Social Development Theory) ਕੀ ਹੈ ?
ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰਪੂਰਵਕ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। (1+4)
ਜਾਂ
ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਗਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। (1+4)
4. ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। (1+4)
ਜਾਂ
ਖੇਡਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਪਜਣ ਵਾਲੇ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਅਤੇ ਟਕਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਕਿਵੇਂ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ ?
ਵਰਨਣ ਕਰੋ । (5)
5. ਸਵੈ-ਨਿਯੰਤਰਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਸਵੈ-ਨਿਯੰਤਰਨ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? (1+2+2)
ਜਾਂ
ਨੈਤਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਕੋਲਬਰਗ ਦੇ ਨੈਤਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (5)

D. El. Ed. Examination
Subject Code : 201
Subject : Cognition, Learning and the Socio-Cultural Context

Time: 2 Hours

M.M. 30

- Note:(1) Five questions are compulsory to answer in part-A.
(2) One question from each unit is compulsory to answer in Part B.

Part-A

1. (a) What is learning? Why is it difficult to define learning?
(b) Describe four basic assumptions of behaviourism.
(c) Describe any four methods of reducing forgetting.
(d) Throw light on the meaning of Ego-centrism.
(e) How does culture influence various types of play?
(f) Give any four differences between Self and Ego. (2×5=10)

Part-B

2. Give the detailed account of Insight Learning Theory. (5)

OR

What do you mean by behaviourism? Explain its contribution in the field of education.

(1+4)

3. What is Vygotsky Social Development Theory? Explain in detail the important elements of this theory. (1+4)

OR

What is Memory? Discuss its various parts and their functioning. (1+4)

4. Define the meaning of Play. Discuss the role of play in harmonious development of a child. (1+4)

OR

How do children learn to negotiate differences and resolve their conflicts during their play? Discuss in detail. (5)

5. What do mean by Self Control? Give benefits of Self Control. How can Self-control be developed? (1+2+2)

OR

Define moral development. Explain Kohlberg's theory of moral development. (5)

ਭਾਗ - ਓ

1. ਨੋਟ: ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

- (ੳ) ਨਵੇਂਦਿਆ ਸਕੂਲ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?
- (ਅ) MHRD ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
- (ੲ) ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- (ਸ) ਸਕੂਲ ਨਿਰੀਖਣ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।
- (ਹ) ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਕੰਮ ਦੱਸੋ।

(5 x 1 = 5)

ਭਾਗ-ਅ

2. ਨੋਟ :- ਕੋਈ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

- (ੳ) ਸਕੂਲ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
- (ਅ) ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਰਵਵਿਆਪੀਕਰਨ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਗੁਣਾਤਮਕ ਪਹਿਲੂ ਦੱਸੋ।
- (ੲ) ਵਿਅਰਥਤਾ ਅਤੇ ਖੜੋਤ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (ਸ) ਸਕੂਲ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੱਸੋ।
- (ਹ) SSA ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸੋ।
- (ਕ) ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਚਾਰ ਸੁਝਾਅ ਦਿਉ।

(5×2=10)

ਭਾਗ - ਏ

3. ਰਾਜ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

(5)

ਜਾਂ

ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਸਮੁਦਾਇ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਦੱਸੋ।

(5)

4. ਜਮਾਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਉੱਚਿਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

(1+4=5)

ਜਾਂ

ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

(1+4=5)

5. ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।

(5)

ਜਾਂ

ਅਜੋਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨਿਗਰਾਨੀ ਜਾਂ ਨਿਰੀਖਣ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਧੀਆਂ ਜਾਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

(5)

6. ਅਧਿਆਪਕ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਪੂਰਵ ਸੇਵਾ ਅਧਿਆਪਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

(1+4 = 5)

ਜਾਂ

ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਸਕੂਲ ਮੁਖੀ ਦੇ ਇੱਕ ਟੀਮ ਲੀਡਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

(1+4=5)

D. El. Ed. Examination
Subject Code : 202
Subject : School Culture, Leadership and Change

Time : 2 hours

Total Marks : 35

Section-A

1. **Note :- All questions are compulsory.**

- (a) What do you mean by Navodaya School ?
- (b) What is the full form of MHRD?
- (c) What do you mean by Lesson Planning?
- (d) Write any two characteristics of School Inspection?
- (e) What are two duties of Headmaster as a Pedagogical Leader?

(5 x 1 = 5)

Section-B

2. **Note :- Attempt any five questions.**

- (a) What do you mean by School Organisation?
- (b) What are four qualitative aspects of universalisation of Primary Education?
- (c) What do you mean by Wastage and Stagnation?
- (d) Write any two types of School Supervision.
- (e) Write any four objectives of SSA.
- (f) Write any four suggestions for the improvement of Primary Education.

(5×2=10)

Section-C

3. Explain the administrative structure of education at State Level. (5)

or

Describe the need and importance of relations of School and Community. (5)

4. What do you mean by Classroom Management? Explain the factors affecting proper management of Classroom Teaching. (1+4)

or

What is the meaning of School Effectiveness? Explain the factors affecting School Effectiveness. (1+4=5)

5. What do you mean by School Management? Explain its nature. (5)

or

Explain the various methods or techniques of modern Education Supervision and inspections. (5)

6. What do you mean by Teacher Education? Explain the need and importance of Pre-Service Education. (1+4 = 5)

or

What is Leadership? Explain the functions and responsibility of school head as team leader. (1+4=5)

ਡੀ.ਐੱਲ.ਐੱਡ ਪ੍ਰੀਖਿਆ
ਵਿਸ਼ਾ ਕੋਡ : 203
ਵਿਸ਼ਾ: PEDAGOGY OF SOCIAL SCIENCE EDUCATION

ਸਮਾਂ : 3 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ : 70

ਭਾਗ-ੳ

ਨੋਟ : ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

1. (ੳ) ਭੂਗੋਲ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
(ਅ) ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਕਿੱਥੇ ਸੀ?
(ੲ) ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਦੇ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
(ਸ) ਪੀ.ਪੀ.ਟੀ. ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
(ਹ) ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਕਿਸਨੇ ਦਿੱਤਾ?
(ਕ) ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਧੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(6×1=6)

ਭਾਗ-ਅ

ਨੋਟ : ਕੋਈ ਅੱਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਉ।

2. (ੳ) ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।
(ਅ) ਨਾਗਰਿਕ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਲੋੜ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
(ੲ) ਰੋਲਟ ਐਕਟ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ।
(ਸ) ਰਾਜ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
(ਹ) ਮੰਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
(ਕ) ਵਾਇਗੋਤਸਕੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਕਲਪ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀਆਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ?
(ਖ) ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਗੁਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?
(ਗ) ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਵਿਧੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ।
(ਘ) ਸਮੁੱਚਾਤਮਿਕ ਆਂਕਲਣ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

(8×3=24)

ਭਾਗ-ੲ

ਨੋਟ : ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

3. ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੀ ਵਿਸਤਾਰ ਪੂਰਵਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

4. ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।

ਜਾਂ

ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਣ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਉਭਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ, ਪ੍ਰਗਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

5. ਬੱਚਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਕਲਪ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਅਧਿਆਪਨ-ਸਿੱਖਣ ਸਮੱਗਰੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

6. ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਵਿਧੀ ਕਿਹੜੀ ਹੈ? ਆਪਣੇ ਉੱਤਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿਉ।

ਜਾਂ

ਮੁਲਾਂਕਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

(4×10=40)

D. El. Ed. Examination
Subject Code : 203
Subject : PEDAGOGY OF SOCIAL SCIENCE EDUCATION

TIME: 3 HOURS

M.M. 70

PART-A

Note : All questions are compulsory.

1.
 - i. Define Geography..
 - ii. Where was the headquarter of Gadar party?
 - iii. What is the meaning of schemas?
 - iv. What is the full form of PPT?
 - v. Who gave the concept of natural development?
 - vi. What do you mean by teaching method ?

(6×1=6)

PART-B

Note : Attempt any Eight questions.

2.
 - i. Explain any three differences between Social Science and Social Studies.
 - ii. Write a note on the need of Civics?
 - iii. Write a brief note on Rowlatt Act.
 - iv. What are the essential elements of state?
 - v. Which are the factors affecting demand?
 - vi. What are the various stages of concept formation according to Vygotsky?
 - vii. What is the importance of graphs in teaching of Social Science?
 - viii. Write briefly the characteristics of debate method?
 - ix. What is Summative Assessment ?

(8×3=24)

PART-C

Note : All questions are compulsory.

3. Elaborate and discuss the meaning and importance of Social Science.

Or

Explain the relationship of Social Science with other subjects.

4. What do you mean by social change? Throw light on the characteristics of social change.

Or

Describe the causes of rise, progress and impacts of Non-cooperation Movement.

5. Explain the methods of learning concepts in children.

Or

What is the meaning of teaching-learning material? Explain its importance.

6. Which is the best method of teaching Social Science? Give all reasons in support of your answer.

Or

What is the meaning of evaluation? Explain its importance in Social Science.

(4×10=40)

D. El. Ed. Examination
Subject Code : 204
Subject : Pedagogy of English Language

Time allowed: 3 hours

Maximum Marks:70

Note: All questions are compulsory.

Part-A

1. Answer the following questions:

- (a) Name any two Indian languages of Indo-Aryan language family.
- (b) What is the popular name of Audio-Lingual method of teaching English?
- (c) What does critical literacy pre-suppose in society? Answer in one or two sentences.
- (d) What is the full form of NCF?

1+1+1+1=4

2. Give short answers to any four questions.

- (a) Why do we teach English as the second language in our state, Punjab?
- (b) What is the nature of a learner according to the Constructivist approach?
- (c) Write some important features of Communicative Language Teaching?
- (d) How can we see 'talk' as a valuable tool in language learning class?
- (e) What kind of material can be used at the Preparatory Reading Stage?
- (f) Write a short note on 'dictation' as a tool of assessment?

4+4+4+4=16

3. Answer the following questions in detail:

- (a) What are the main issues of learning English in a multi-lingual society?

Or

What are the socio-economic and psychological factors that affect the learning of a second language ?

- (b) Explain Behaviouristic approach to the teaching of English. Give its principles as well as shortcomings.

Or

What are the principles of Constructivist Approach? Explain its effects on contemporary language teaching.

- (c) What is a text-book? What is the need to adapt and go beyond a text-book?

Or

Describe some classroom activities aimed at vocabulary development of the children. Explain rationale of each activity.

- (d) What do you mean by continuous and comprehensive evaluation? Why do we consider it important in modern day teaching?

Or

Name some tools and techniques which can be used for assessment? Give their advantages also.

8+8+8+8=32

Part-B

4. Write a paragraph on 'My Country'.

Or

Compose an E-mail to the Director, SCERT Punjab suggesting some changes in the curriculum of D.El.Ed. course.

4

5. Do as directed:

- (a) Separate Subject and Predicate in the following sentences
 - i. Iron as well as gold is found in India.
 - ii. Lions hunt in a group.
- (b) Re-write the sentence after changing the Number.
 - i. The policeman caught the thief.
- (c) Re-write the sentence after changing the Gender.
 - i. He came to see his mother.
- (d) Fill in the blanks using correct Auxiliary/Modal:
 - i. (Can/Shall/Would) I bring a cup of tea for you?
 - ii. She..... (might/would/could) have left her purse in the bus
- (e) Make sentences using the following words as Noun and Verb:
End, Rain
- (f) Correct the spellings of the following words:
tomorrow, definitely
- (g) Punctuate the following sentence:
she said how lovely the child is

2+2+2+2+2+2+2=14

ਡੀ. ਐੱਲ. ਐੱਡ. ਪ੍ਰੀਖਿਆ
ਵਿਸ਼ਾ ਕੋਡ : 205
ਵਿਸ਼ਾ : Pedagogy of Science Education

ਸਮਾਂ : 3 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ: 60

ਨੋਟ: ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

ਭਾਗ-ੳ

I (ਆਬਜੈਕਟਿਵ ਟਾਈਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

1. “ਵਿਗਿਆਨ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਘਰ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਹੀ ਵਿਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੱਥਰਾਂ ਦਾ ਢੇਰ ਘਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।” ਇਹ ਕਥਨ ਕਿਸ ਵਿਗਿਆਨੀ ਦਾ ਹੈ?
(ੳ) ਜੇ. ਐਚ. ਪਾਈਨਕੋਅਰ (ਅ) ਬੀ. ਐਫ. ਸਕਿਨਰ
(ੲ) ਐਲਬਰਟ ਆਈਨਸਟਾਈਨ (ਸ) ਮੈਰੀ ਕਿਊਰੀ
2. ਸੈੱਲ ਦੀ ਖੋਜ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸਨੇ ਕੀਤੀ?
(ੳ) ਟੀ. ਸ਼ਵਾਨ (ਅ) ਲੂਇਸ ਪਾਸਚਰ
(ੲ) ਰਾਬਰਟ ਹੁੱਕ (ਸ) ਡਾ. ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ
3. “ਅਧਿਆਪਕ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਏਨੀ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਕਿ ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ।” ਇਹ ਕਥਨ ਕਿਸ ਵਿਦਵਾਨ ਦਾ ਹੈ?
(ੳ) ਜਾਂ ਪਿਆਜੇ (ਅ) ਡੇਵਿਸ
(ੲ) ਕਾਰਟਰ ਵੀ. ਗੁੱਡਜ਼ (ਸ) ਬਿਨਿੰਗ ਅਤੇ ਬਿਨਿੰਗ
4. ਸੋਡੀਅਮ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਪਰਮਾਣੂ ਅੰਕ ਲਿਖੋ।
5. ਐੱਨ.ਸੀ.ਐੱਫ 2005 ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਕਿਹੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?
(ੳ) ਪੰਜਾਬੀ (ਅ) ਹਿੰਦੀ
(ੲ) ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ (ਸ) ਬੱਚੇ ਦੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ (5×1=5)

ਭਾਗ-ਅ : (ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

II ਕੋਈ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਉ -

1. “ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅੰਤਿਮ ਜਾਂ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।” ਕਿਵੇਂ? ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
2. ਪੌਦਾ ਸੈੱਲ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਉ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲੇਬਲ ਕਰੋ।
3. ਚੁੰਬਕ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਛੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
4. ਮਨਜੀਤ ਦਾ ਪੁੰਜ 50 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਹੈ ਅਤੇ ਜਗਜੀਤ ਦਾ ਪੁੰਜ 45 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲੱਗ ਰਹੇ ਆਕਰਸ਼ਣ ਬਲ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੋ।
5. ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਕਾਰਜ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਹੜੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?
6. ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀਕਰਨ (Equity) ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਕਿਵੇਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

(5×3=15)

ਭਾਗ-ੳ (ਵੱਡੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

III ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ?

IV ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਅੱਖ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਜੇਤੂ ਟਿਸ਼ੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

V ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਸਵੈ-ਨਿਰਮਿਤ ਉਪਕਰਨਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

VI ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਸਹਿਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ ਉਸਦੇ 'ਸਿੱਖਣ' ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

(4×10=40)

D. El. Ed. Examination
Subject Code : 205
Subject : Pedagogy of Science Education

Time: 3 Hours

M.M. 60

Note : All questions are compulsory.

Part-A (Objective type questions)

- I**
1. Science is built- up with facts as a house is with stones, but a collection of facts is no more a science than a heap of stones is a house." This statement belongs to which scientist?
(a) J.H. Poincare (b) B.F. Skinner
(c) Albert Einstein (d) Marie Curie
 2. Who discovered the cell first?
(a) T. Schwann (b) Louis Pasteur
(c) Robert Hooke (d) Dr. Hargobind Khurana
 3. "Nothing is so fatal for a teacher as unpreparedness" - This statement belongs to-
(a) Jean Piaget (b) Devis
(c) Carter V. Goods (d) Binning & Binning
 4. Write down the 'symbol' and 'atomic number' of Sodium .
 5. According to NCF-2005, which language should be the medium of instructions for child a at Primary level?
(a) Punjabi (b) Hindi
(c) English (d) Mother Tongue of the child.

(5×1=5)

Part- B (Short Answer type Questions)

II Note : Attempt any five questions.

1. "Science is always tentative." Explain how ?
2. Draw labelled diagram of a plant cell .
3. Write any six properties of magnet .
4. Manjeet has a mass 50 Kgs. and Jagjit has 45 Kgs. Both are standing one meter apart from each other. Calculate the force of attraction between them.
5. Which points should be kept in mind while planning laboratory work?
6. How can Science be used as a tool for equity?

(5×3=15)

Part- C (Long Answer type Questions)

III What are the objectives of teaching Science at school level? Write in detail.

Or

How can you develop scientific attitude in your students?

IV With the help of diagram, explain the different parts of human eye.

Or

Discuss the types of animal tissues in detail.

V Discuss the basic principles of organization of concepts in detail.

Or

What is the meaning of improvisation of apparatus? Discuss the importance of improvised apparatus in detail.

VI How do Science and society influence each other? Discuss in detail with suitable examples.

Or

How do Language and Socio-cultural background of a child affect the learning of Science Education ? Discuss in detail.

(4×10=40)

ਡੀ. ਐੱਲ. ਐੱਡ. ਪ੍ਰੀਖਿਆ

ਵਿਸ਼ਾ ਕੋਡ : 206

ਵਿਸ਼ਾ :- ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ

Subject : Pedagogy of Punjabi Language

ਸਮਾਂ-2 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ :35

ਨੋਟ:- ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

ਭਾਗ-ੳ

- 1) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ :-
- ੳ) ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਲਿੱਪੀ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ?
 - ਅ) ਬੋਲ-ਲਿਖਤ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
 - ੲ) ਦੋ-ਦੋ ਸਮਾਨਾਰਥਕ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ :-
ਆਰੰਭ, ਉਸਤਾਦ
 - ਸ) ਬਹੁ-ਅਰਥਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਦੱਸ ਕੇ ਵਾਕ ਬਣਾਉ :-
ਹਾਰ, ਵੱਟ
 - ਹ) ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਉ ।
 - ਕ) ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਈ ਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ?

(2+2+2+2+2=10)

ਭਾਗ-ਅ

ਨੋਟ:- ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਸਤਾਰ ਸਹਿਤ ਲਿਖੋ :-

- 2) ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਦੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਗਤੀ ਲਈ ਠੋਸ ਸੁਝਾਅ ਦਿਉ । (5)
- ਜਾਂ
- ‘ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਆਦਰਸ਼ ਲਿੱਪੀ ਹੈ।’ ਇਸ ਉਕਤੀ ਨੂੰ ਦਲੀਲਾਂ ਸਹਿਤ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। (5)
- 3) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੌਖਿਕ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦੇ ਵਾਧੇ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ? ਵੇਰਵਾ ਦਿਉ। (5)
- ਜਾਂ
- ਵਾਚਨ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਉ। (5)
- 4) ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਬਣਤਰ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਵਾਕ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਲਿਖੋ। (5)
- ਜਾਂ
- ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਸਹਿਤ ਲਿਖੋ। (5)
- 5) ਵਾਰਤਕ/ਗਦ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਆਪਕ ਕਿਹੜੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? (5)
- ਜਾਂ
- ਲੋਕਧਾਰਾ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ। (5)
- 6) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛਣ ਕੌਸ਼ਲ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸੂਖਮ ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿਧੀ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕਰੋ । (5)
- ਜਾਂ
- ‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ’ ਉੱਪਰ ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ । (5)

D. El. Ed. Examination
Subject Code : 207
Subject : Pedagogy of Hindi
विषय : हिन्दी शिक्षण

समय : 2 घंटे

कुल अंक : 35

भाग - क

नोट : सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

1. (i) कथन से क्या अभिप्राय है?
(ii) एकांकी की परिभाषा दीजिए।
(iii) (क) संधि कीजिए - सुख+अंत
(ख) अनेक शब्दों के लिए एक शब्द लिखें- जिसको जानने की इच्छा हो।
(iv) (क) 'दोष' शब्द का विलोम शब्द लिखें।
(ख) 'बैल' शब्द का लिंग बदलो।
(v) 'फूल' शब्द के दो पर्यायवाची शब्द लिखें।

5x1=5

भाग - ख

2. नोट: निम्नलिखित में से किन्हीं पांच के उत्तर दीजिए।

- (i) श्रवण कौशल का क्या महत्व है?
- (ii) लेखन दोष के कारण लिखो।
- (iii) स्वर और व्यंजन की परिभाषा लिखो।
- (iv) उपसर्ग से आपका क्या अभिप्राय है?
- (v) रचना शिक्षण का महत्व स्पष्ट कीजिए।
- (vi) गद्य और पद्य में अंतर स्पष्ट कीजिए।

5x2=10

भाग - ग

नोट : सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

3. कथन कौशल की विभिन्न विधियों का वर्णन कीजिए। (5)

अथवा

मौन पठन किसे कहते हैं? इसके महत्व पर प्रकाश डालिए। (5)

4. सर्वनाम किसे कहते हैं? इसके भेदों को उदाहरण सहित स्पष्ट कीजिए। (5)

अथवा

विद्यार्थी उच्चारण की अशुद्धियां क्यों करते हैं? उनको सुधारने के लिए उपाय लिखो। (5)

5. रचना शिक्षण की विधियों का विस्तार से वर्णन कीजिए। (5)

अथवा

एक अच्छी कहानी के गुणों की चर्चा कीजिए। (5)

6. निबंध किसे कहते हैं? इसके प्रकारों का वर्णन कीजिए। (5)

अथवा

आत्मकथा और जीवनी में क्या अंतर है? (5)

D. El. Ed. Examination
Subject Code : 208
Subject : Diversity, Gender and Inclusive Education

Time : 2 Hours

M.M. : 35 Marks

Section - A

Note : All questions are compulsory. Each question carries one mark.

1. (a) Write the literal meaning of the word 'inclusive'.
- (b) What do you mean by the word 'Pedagogy'?
- (c) Write one objective of education for hearing impaired children.
- (d) Write one characteristic of dyscalculia.
- (e) What do you mean by male dominant society ?
- (f) Write one suggestion for gender equality.

6x1= 6

Section-B

Note: Any three questions out of four given questions are to be attempted.

Each question carries three marks.

2. (a) Write main features of inclusive education.
- (b) Write the benefits of activity based learning.
- (c) Write any four characteristics of dyslexia.
- (d) Write some ways to encourage girl education in society.

3x3=9

Section- C

Note : Any four questions to be attempted. One question is compulsory from each unit.

Each question carries five marks.

3. (a) What are the main reasons of inequality and diversity in Indian classes? 5
- (b) Write some strategies to assess inclusive education. 5
- 4 (a) Write various policies initiated by the government for the development of education for children with special needs. 5
- (b) What do you mean by dysgraphia? Write its characteristics. 2+3=5
- 5 (a) Discuss the different measures taken after the independence to improve the condition of women in the country. 5
- (b) What do you mean by gender equality? Describe the role of teacher in the class for gender equality. 2+3= 5

ਡੀ. ਐੱਲ. ਐੱਡ. ਪ੍ਰੀਖਿਆ
ਵਿਸ਼ਾ ਕੋਡ : 208
ਵਿਸ਼ਾ : Diversity, Gender and Inclusive Education

ਸਮਾਂ- 2 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ-35

ਭਾਗ-ੳ

ਨੋਟ : ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਕ ਹੈ।

1. (ੳ) 'ਸੰਮਿਲਤ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਦੱਸੋ ?
(ਅ) ਪੈਡਾਗੋਜੀ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ।
(ੲ) ਸੁਣਨ ਵਿਕਾਰਤਾ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਿਖੋ?
(ਸ) ਡਿਸਕੈਲਕੁਲੀਆ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਲੱਛਣ ਦੱਸੋ।
(ਹ) ਪੁਰਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ?
(ਕ) ਲਿੰਗ ਸਮਾਨਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਦੱਸੋ।

6×1=6

ਭਾਗ-ਅ

ਨੋਟ : ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅੰਕ ਹਨ।

2. (ੳ) ਸੰਮਿਲਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ?
(ਅ) ਗਤੀਵਿਧੀ ਆਧਾਰਿਤ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਕੀ ਲਾਭ ਹਨ?
(ੲ) ਡਿਸਲੈਕਸੀਆ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਲੱਛਣ ਦੱਸੋ?
(ਸ) ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਿਖੋ?

3×3=9

ਭਾਗ-ੲ

ਨੋਟ : ਕੁੱਲ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਪੰਜ ਅੰਕ ਹਨ।

3. (ੳ) ਭਾਰਤੀ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ?
ਚਰਚਾ ਕਰੋ । 5
(ਅ) ਸੰਮਿਲਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਆਂਕਲਣ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਧੀਆਂ ਸੱਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। 5
4. (ੳ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਾਲਕਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ । 5
(ਅ) ਡਿਸਗ੍ਰਾਫੀਆ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸਦੇ ਲੱਛਣ ਬਿਆਨ ਕਰੋ । 2+3=5
5. (ੳ) ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 5
(ਅ) ਲਿੰਗ ਸਮਾਨਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਲਿੰਗ ਸਮਾਨਤਾ ਲਈ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? 2+3=5

D. El. Ed. Examination
Subject Code : 208
Subject : Diversity, Gender and Inclusive Education

Time : 2 Hours

M.M. : 35 Marks

Section - A

Note : All questions are compulsory. Each question carries one mark.

1. (a) Write the literal meaning of the word 'inclusive'.
(b) What do you mean by the word 'Pedagogy'?
(c) Write one objective of education for hearing impaired children.
(d) Write one characteristic of dyscalculia.
(e) What do you mean by male dominant society ?
(f) Write one suggestion for gender equality.

6x1= 6

Section-B

Note: Any three questions out of four given questions are to be attempted.
Each question carries three marks.

2. (a) Write main features of inclusive education.
(b) Write the benefits of activity based learning.
(c) Write any four characteristics of dyslexia.
(d) Write some ways to encourage girl education in society.

3x3=9

Section- C

Note : Any four questions to be attempted. One question is compulsory from each unit.
Each question carries five marks.

3. (a) What are the main reasons of inequality and diversity in Indian classes? 5
(b) Write some strategies to assess inclusive education. 5
4. (a) Write various policies initiated by the government for the development of education for children with special needs. 5
(b) What do you mean by dysgraphia? Write its characteristics. 2+3=5
5. (a) Discuss the different measures taken after the independence to improve the condition of women in the country. 5
(b) What do you mean by gender equality? Describe the role of teacher in the class for gender equality. 2+3= 5

ਡੀ. ਐੱਲ. ਐੱਡ. ਪ੍ਰੀਖਿਆ
ਵਿਸ਼ਾ ਕੋਡ : 209

ਵਿਸ਼ਾ : Children's Physical and Emotional Health and Yoga Education - II

ਸਮਾਂ :- 2 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ : 35

ਭਾਗ - ਉ

ਨੋਟ: ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਉੱਤਰ ਲੱਗਭਗ 20 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ।

1. (ੳ) ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ?
(ਅ) ਆਈਸੋਮੀਟ੍ਰਿਕ ਕਸਰਤ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਉ।
(ੲ) ਸੂਤਰ ਨੇਤੀ ਲਈ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
(ਸ) ਕਪਾਲਭਾਤੀ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਲਾਭ ਲਿਖੋ।
(ਹ) ਮੋਚ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
(ਕ) ਮੁੱਢਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
(ਖ) ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਬੀ ਹੱਡੀ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
(ਗ) ਬੈਡਮਿੰਟਨ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਨੈੱਟ ਦੀ ਉਚਾਈ (ਸੈਂਟਰ ਤੋਂ) ਕਿੰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
(ਘ) ਹਾਕੀ ਦੇ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਅਤੇ ਚੌੜਾਈ ਦੱਸੋ।
(ਙ) ਕੋਈ ਦੋ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।

(10×1=10)

ਭਾਗ-ਅ

ਨੋਟ :- ਕੋਈ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਉੱਤਰ ਲੱਗਭਗ 70 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ।

2. (ੳ) ਵਗਦੇ ਖੂਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਵੋਗੇ?
(ਅ) ਸਰੀਰ ਗਰਮਾਉਣ ਦੇ ਦੋ ਤਰੀਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਉ।
(ੲ) ਤ੍ਰਾਟਕ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
(ਸ) ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੜਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ।
(ਹ) ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ ਦਮ/ਤਾਕਤ ਦੇ ਵਾਧੇ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰੋਗੇ ?
(ਕ) ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਧਿਆਪਕ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

(5×2=10)

ਭਾਗ-ੲ

ਨੋਟ : ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਉੱਤਰ ਲੱਗਭਗ 300 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

3. ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ।
4. ਮੁੱਢਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਬਿਆਨ ਕਰੋ।
5. ਯੋਗ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਪਾਚਣ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੇ ਕੀ-ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦੇ ਹਨ?
6. ਅਨੁਲੋਮ-ਵਿਲੋਮ ਅਤੇ ਉੱਜੇਈ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

(3×5=15)

D. El. Ed. Examination

Subject Code : 209

Subject : Children's Physical and Emotional Health and Yoga Education - II

Time : 2 hours

Total Marks : 35

Section-A

Note :- All questions are compulsory. Write the answer in approximately 20 words.

1.
 - i. What is the aim of Physical Education ?
 - ii. Give any example of Isometric exercise.
 - iii. Which article is used for Sutra Neti?
 - iv. Write any two benefits of doing Kapalabhati Pranayama.
 - v. What do you mean by 'Sprain'?
 - vi. What do you mean by First Aid?
 - vii. Name the longest bone of the human body.
 - viii. What is the height of the net (from center) in the game of Badminton ?
 - ix. Write the length and breadth of the Hockey ground.
 - x. Write the name of any two Emotions.

(10×1=10)

Section-B

Note :- Attempt any five questions . Write the answer in approximately 70 words.

2.
 - i. What type of First Aid should be given to the patient if he/she bleeds?
 - ii. Discuss the two types of body warming up.
 - iii. Explain the technique of Trataka.
 - iv. Define Pranayama and also mention its three phases.
 - v. What should you do to enhance the physical endurance/stamina among the children?
 - vi. What role can a teacher play to control the anger instinct of the children?

(5×2=10)

Section-C

Note :- Attempt any three questions . Write the answers in approximately 300 words.

3. Explain in detail the objectives of Physical Education.
4. Discuss the principles of First Aid.
5. Describe the effects of Yoga on our digestive system.
6. Explain the techniques of Anuloma -Viloma and Ujjayi Pranayama.

(3×5=15)